

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет міжнародних відносин, політології і соціології
Кафедра міжнародних відносин
Силабус курсу
Вступ до фаху міжнародні відносини

Обсяг	кредитів – 3, годин – 90
Семестр, навчання	рік 1-й рік, 1-й семестр
Дні, час, місце	Французький б-р, 24/26, за розкладом
Викладач (-і)	Майстренко Юлія Іванівна, к. політ. н., доц. кафедри міжнародних відносин
Контактний телефон	-
E-mail	artuh.ulya1@gmail.com
Робоче місце	Кафедра міжнародних відносин, к. 32, Французький б-р, 24/26
Консультації	<i>Очні консультації:</i> Французький б-р, 24/26, к. 32, щотижнево за розкладом.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися через вказаний E-mail та очні зустрічі на консультаціях.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни

Сучасні міжнародні відносини і світова політика

Пререквізити і постреквізити курсу (Місце дисципліни в освітній програмі):

Пререквізити – відсутні

Постреквізити – історія міжнародних відносин, міжнародні організації, міжнародні комунікації та інформаційний простір, зовнішня політика України, навчально-країнознавча практика.

Мета курсу – формування розуміння здобувачами основних теоретичних і практичних проблем сучасних міжнародних відносин і світової політики, надання уявлення про суть їх майбутньої професійної діяльності і сфери роботи спеціаліста в області міжнародних відносин.

Завдання дисципліни: сформувати у здобувачів уявлення про теоретичні і практичні основи їх майбутньої професії; надати здобувачам системні теоретичні знання з міжнародних відносин, які необхідні для формування навичок професійної роботи; ознайомити здобувачів з основними проблемами сучасних міжнародних відносин та світової політики; вказати на можливі сфери застосування знань, отриманих в ході навчання; навчити здобувачів використовувати здобуті знання при аналізі поточних міжнародних подій.

Очікувані результати – здобувач повинен

знати: природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародними акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці;

вміти: вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (16 год.) та практичних (14 год.), організації самостійної роботи студентів (60 год.).

Методи навчання під час викладання дисципліни:

Словесні: лекції (проблемні, лекції-візуалізації, лекції з аналізом конкретних ситуацій та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, обговорення проблемних ситуацій.

Наочні: у тому числі мультимедійні презентації, демонстрація, метод безпосереднього спостереження, презентація результатів власних досліджень.

Практичні: рольові ігри; виконання індивідуальних завдань (підготовка та публічний захист рефератів).

Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Вступ до теорії міжнародних відносин

Тема 1. Вступ до курсу. Міжнародні відносини як особлива сфера суспільних відносин і галузь знань

Міжнародні відносини як предмет дослідження окремих наук. Становлення науки про міжнародні відносини. Дискусії щодо дефініювання поняття “міжнародні відносини”, «світова політика», «міжнародна політика», «світовий політичний процес». Видова структура міжнародних відносин. Форми міжнародних відносин. Сутність, цілі та функції міжнародної політики. Проблема співвідношення внутрішньої і зовнішньої політики держави. Джерела та література до курсу. Одеський національний університет, як сучасний осередок підготовки фахівців з міжнародних відносин: історія та перспективи. Одеська школа політологів-міжнародників: основні роботи та підходи до аналізу міжнародних процесів. Основні підходи до аналізу міжнародних відносин та зовнішньої політики. Написання наукових робіт у галузі “міжнародні відносини”. Академічний плагіат: поняття та відповідальність. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Тема 2. Дипломатія як наука і мистецтво ведення міжнародних справ

Сутність поняття “дипломатія”. Поява та етапи розвитку дипломатії. Макіавеллівська та етично-нормативна дипломатичні школи. Функції дипломатії. Форми і методи дипломатії. Секретна, відкрита та змішана форми дипломатії. Переваги і недоліки дипломатії на високому і найвищому рівнях. Особливості сучасної дипломатії. “Другий напрямок” дипломатії. Розвиток української дипломатії періоду незалежності. Особливості професії дипломата. Дипломатичні привілеї та імунітети. Дипломати-перекладачі. Жінки-дипломати.

Тема 3. Основні особливості, універсальні закономірності і сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин

Поліцентризм (“плюралізм суверенітетів”) у сфері міжнародних відносин. Системність, глобальність, економічна детермінованість, культурний плюралізм та інформаційна залежність міжнародних відносин. Характер законів у природничих і соціальних науках. Проблема закономірності у сфері міжнародних відносин. Універсальні закономірності міжнародних відносин: глобалізація та фрагментація. Їх зміст, історична ретроспектива. Сучасні процеси інтеграції та дезінтеграції як прояви універсальних закономірностей міжнародного життя. Сучасні тенденції гуманізації, демократизації та інституалізації світової політики. Розширення складу і ріст багатоманітності міжнародних акторів. Нові виклики у сфері безпеки та зміна характеру міжнародних конфліктів.

Тема 4. Учасники міжнародних відносин. Цілі, засоби і стратегії учасників міжнародних відносин

Проблема термінології: смислові відтінки понять “учасник”, “актор”, “суб’єкт”. Типи міжнародних акторів. Проблема ієрархії міжнародних акторів. Державоцентризм та

транснаціоналізм як основні підходи до трактування проблеми суб'єктності в міжнародних відносинах. Сутність і роль держави як учасника міжнародних відносин. Походження, функції та історичні форми держави. Національно-державний суверенітет та його значення у міжнародних відносинах. Роль міждержавних відносин у системі міжнародних відносин. Погляди вчених на проблему зміни ролі держави у сучасному світі. Ієрархія держав на міжнародній арені. Симетричні та асиметричні міжнародні відносини. Недержавні учасники міжнародних відносин. Міжнародні міжурядові організації та їх типологія. Міжнародні неурядові організації і їх види. Установчі документи міжнародних організацій. Гельсінський заключний Акт. Транснаціональні компанії та інші недержавні учасники міжнародних відносин.

Зміст понять “цілі” і “засоби”. Типологія цілей міжнародних акторів. “Вічні цілі” держав у трактуванні Р. Арона. Різновиди засобів ведення зовнішньої політики держав. Стратегія як єдність цілей і засобів. Зміст понять “стратегічні інтереси” та “стратегічне партнерство”. Сила й насилля у складі цілей і засобів. Співвідношення понять “ресурси”, “потенціал”, “сила”, “могутність”, “вплив”. Основні компоненти зовнішньополітичної могутності міжнародного актора. “Традиційні” і “модерні” елементи сили. Форми та різновиди міжнародної політики з позицій сили. Засоби силової політики. Міжнародне право як інструмент регулювання міждержавних відносин та зовнішньої політики держав.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин та світової політики у регіонах світу

Тема 5. Особливості сучасної системи міжнародних відносин

Нова геополітична карта світу і тенденції геополітичних змін у постбіполярному світі. Формування нового світового порядку. Дилеми однополярного і багатополярного світу. Виникнення нових світових центрів сили. Економічний фактор в сучасній системі міжнародних відносин. Тенденції та закономірності сучасної системи міжнародних відносин. Регіоналізм, демократизація, лібералізація світової економіки, економізація міжнародної політики та ін. як основні риси сучасної світової системи. Нові параметри міжнародної безпеки.

Тема 6. США у сучасній системі міжнародних відносин

Дискусії у США початку 1990-х рр. про новий світовий порядок і роль та місце у ньому США. Війна у Перській затоці та утвердження політичного та військового авторитету США на міжнародній арені. Участь США у конфлікті на території колишньої Югославії у 1994-1995 рр. Зовнішньополітична стратегія Б.Клінтона. Стратегія “розширення демократії”. Бомбардування Косово 1999 р. силами НАТО і виникнення проблеми одноосібності дій США на міжнародній арені. Терористичні акти у Нью-Йорку та Вашингтоні 11 вересня 2001 р. Реакція Вашингтона на терористичні акти. Визначення тероризму та поширення зброї масового знищення основними загрозами безпеці США. Війна в Іраку та проблема легітимності дій США. Превентивні удари по потенційних противниках та втручання США у внутрішні справи інших держав задля забезпечення власної безпеки з точки зору норм міжнародного права. Політика США в україно-російському конфлікті.

Тема 7. Формування нової системи міжнародних відносин у Європі.

Основні дилеми формування нової Європи. Інституалізація РБСЄ та перетворення її в ОБСЄ. Особливості трансформаційних процесів у країнах Центральної та Східної Європи. Розширення Європейського Союзу та поглиблення інтеграції в ЄС. “Конституційна криза” в ЄС та проблеми його реформування. Лісабонська угода 2007 р. та її значення. Brexit, значення для подальшого поглиблення інтеграційних процесів.

Перспективи подальшого розширення ЄС. Трансформація НАТО у постбіполярну епоху. Розширення НАТО на Схід.

Тема 8. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході.

Географічні параметри регіону. Історія та сутність близькосхідної проблеми. Етапи розвитку палестинсько-ізраїльського конфлікту. ООН та Палестина. Основні документи з питань близькосхідного врегулювання. Ситуація на Близькому Сході після розмежування. Проблема палестинських біженців. “Стіна безпеки”. Насилля та екстремістські організації. Територіальні суперечки та питання єврейських поселень. Статус Єрусалиму. Проблема демократизації у близькосхідному врегулюванні. Сирійсько-ізраїльські та лівано-ізраїльські відносини. «Арабська весна»: сутність та наслідки. ІДІЛ: визначення, форма існування основні проблеми та політика міжнародної спільноти.

Тема 9. Сучасна система міжнародних відносин і зовнішньополітична стратегія України

Становлення зовнішньої політики України в першій половині 90-х рр. Основні пріоритети зовнішньої політики України. Від політики “багатовекторності” до утвердження західного вектора як пріоритетного. Взаємозалежність внутрішньої та зовнішньої політики України. Зовнішньополітичні інтереси України. Європейська інтеграція України: здобутки та проблеми. Відносини України з ЄС у рамках політики сусідства. Проблема підписання нової посиленої угоди з ЄС. Еволюція відносин Україна-НАТО. Проблема сприйняття українським суспільством ідеї членства України в НАТО. Східний вектор зовнішньої політики України. Анексія Криму та події на Сході України: міжнародний аспект. Агресія Росія проти України: позиція міжнародної спільноти.

Перелік рекомендованої літератури

1. Асиметрія міжнародних відносин / Під ред. Г.М. Перепелиці, О.М. Субтельного. К., 2005. 555 с.
2. Бжезінський З. Стратегічне бачення: Америка і криза глобальної влади. Львів : Літопис, 2012. 168 с.
3. Григор’єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст.: Навчальний посібник для студентів історичних спеціальностей. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2014. 177 с.
4. Міжнародні відносини та зовнішня політика в еру «пост-правди». Монографія / О. Брусилівська та інші. К.: Вадекс, 2018. 368 с.
5. Міжнародні відносини та політика держав в умовах глобальних трансформацій: аналіз сучасної політичної думки: монографія / кол. авторів, заг. ред. І.М. Ковалю, О.І Брусилівської. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2016. 412 с.
6. Міжнародні відносини та світова політика: підручник / за ред. В.А. Манжолі. Київ : Знання, 2014. 662 с.
7. Піпченко Н., Макаренко Є. Віртуальна дипломатія. Підручник. К., Центр вільної преси, 2010. 324 с.
8. Стратегічна культура та зовнішня політика України / ред. І.М. Ковалю, О.І Брусилівської, В.А. Дубовика. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2017. 264 с.
9. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика / за ред. проф. М.П. Требіна. Харків, 2016. 540 с.
10. Класрум навчальної дисципліни «Вступ до фаху міжнародні відносини»
<https://classroom.google.com/c/NTg2MzcyODk1MTQy?cjc=borpy23>

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань (рефератів), захист результатів індивідуальних завдань (рефератів).

Форми і методи підсумкового контролю: іспит.

Розподіл балів здобувачів вищої освіти

Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					Індивідуальне самостійне завдання	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
7	7	7	7	6	7	6	7	6		

Самостійна робота студентів.

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Тема 1. Вступ до курсу. Міжнародні відносини як особлива сфера суспільних відносин і галузь знань.	10
2.	Тема 2. Дипломатія як наука і мистецтво ведення міжнародних справ	8
3.	Тема 3. Основні особливості, універсальні закономірності і сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин.	8
4.	Тема 4. Учасники міжнародних відносин. Цілі, засоби і стратегії учасників міжнародних відносин	4
5.	Тема 5. Особливості сучасної системи міжнародних відносин	8
6.	Тема 6. США у сучасній системі міжнародних відносин	4
7.	Тема 7. Формування нової системи міжнародних відносин у Європі	6
8.	Тема 8. Близький і Середній Схід у системі міжнародних відносин	6
9.	Тема 9. Сучасна система міжнародних відносин і зовнішньополітична стратегія України	6
	<p><i>Один реферат із вищевказаного переліку обирається студентом на початку семестру та надсилається викладачу за місяць до закінчення курсу.</i></p> <p><i>Обсяг реферату: 7-8 сторінок.</i></p> <p><i>Характеристика змісту:</i> за змістом навчальної дисципліни.</p> <p><i>Вимоги до виконання та оцінювання:</i> основна мета роботи – глибоке вивчення важливих теоретичних або прикладних питань дисципліни за допомогою підготовки реферату (дослідження). Вельми важливим є формування таких умінь і навичок студента: здійснювати пошук і відбір різноманітної інформації; обробляти та аналізувати інформацію; логічно і послідовно викладати результати аналізу, робити аргументовані висновки; правильно оформлювати науково-довідковий матеріал; публічно захищати виконану роботу. Робота має бути написана студентом на рівні, відповідному сучасному стану розвитку комплексу наук, які вивчають міжнародні відносини. Думки вітчизняних і зарубіжних авторів, їхні загальнотеоретичні і методологічні підходи необхідно проаналізувати та систематизувати. Мінімальний обсяг використаних джерел – 5, при цьому матеріали, вилучені з Інтернету, можуть складати не більше третини номерів у списку джерел; більшість джерел повинні складати оприлюднені документи, статті та монографії. Для оформлення виносів у тексті й прикінцевого «Списку посилань» використовується стиль APA.</p>	

	Разом	60
--	--------------	-----------

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика щодо дедлайнів та перекладання: визначена розкладом занять та сесії.

Політика щодо академічної доброчесності: можуть відніматися бали за прояви академічної не доброчесності, аж до незадовільної оцінки та повторного вивчення дисципліни.

Політика щодо відвідування та запізень: відвідування лекцій є добровільним, але неприпустимі пропуски семінарів без поважної причини, запізнення на заняття.

Мобільні пристрої: мають бути вимкнуті в аудиторії.

Поведінка в аудиторії: активна участь у лекціях заохочується додатковими балами.